

บทบรรณาธิการ

บทบาทของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวในการดูแลต่อเนื่องแบบบูรณาการนอกโรงพยาบาล

สตางค์ ศุภผล

บรรณาธิการวารสารระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว

ในยุคปัจจุบัน ระบบสุขภาพกำลังเปลี่ยนแปลงจากการเน้นการดูแลในสถานพยาบาลเพียงอย่างเดียว ไปสู่การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (holistic care) ที่ต่อเนื่องในทุกมิติของชีวิตผู้ป่วย แนวคิดการดูแลต่อเนื่องแบบบูรณาการนอกโรงพยาบาล (Integrative Continuing Care Beyond Hospital) จึงกลายเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวเป็นแกนกลางในการประสานงานและเชื่อมโยงการดูแลระหว่างโรงพยาบาล ชุมชน และครอบครัวอย่างไร้รอยต่อ

แนวคิดของ Integrative Continuing Care Beyond Hospital การดูแลต่อเนื่องแบบบูรณาการหมายถึง การดูแลผู้ป่วยที่ครอบคลุมตั้งแต่การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสุขภาพ จนถึงการดูแลระยะท้าย โดยขยายการบริการไปยังชุมชนและครอบครัว เพื่อรองรับความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วยในบริบทชีวิตจริง ไม่จำกัดอยู่เพียงในโรงพยาบาล แนวคิดนี้ช่วยให้เกิดความต่อเนื่องของข้อมูลการรักษา ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยในระยะยาว

บทบาทหลักของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว

1. การวางแผนดูแลต่อเนื่อง (care planning and coordination) แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวทำหน้าที่ประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม พร้อมทั้งวางแผนการดูแลร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ เช่น พยาบาล นักกายภาพบำบัด และนักโภชนาการ เพื่อให้การดูแลสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

และวิถีชีวิตของผู้ป่วย โดยมีการประสานงานกับหน่วยบริการในชุมชน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และศูนย์สุขภาพชุมชน

2. การดูแลแบบครอบคลุม (comprehensive care) บทบาทของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวครอบคลุมการดูแลทั้งโรคเฉียบพลันและโรคเรื้อรัง ตลอดจนการดูแลสุขภาพจิตควบคู่ไปกับสุขภาพกาย โดยเน้นการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในระยะยาว เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

3. การดูแลต่อเนื่องที่บ้านและชุมชน (home and community-based care) แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการติดตามผู้ป่วยกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง ผ่านการเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วย รวมถึงให้การสนับสนุนครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยที่บ้านอย่างเหมาะสม

4. การส่งต่อและรับกลับอย่างเป็นระบบ (seamless referral and back-referral) การส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลเฉพาะทางเมื่อจำเป็น และการรับผู้ป่วยที่ผ่านการรักษากลับมาดูแลต่อในชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญ เพื่อให้การดูแลสุขภาพดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดช่วง

5. การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมการดูแล (digital health integration) แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลผู้ป่วย เช่น การใช้ระบบ tele-medicine เพื่อติดตามอาการ และระบบข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ (electronic health record) เพื่อประสานข้อมูลการรักษาอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ช่วยเสริมประสิทธิภาพของการดูแลต่อเนื่อง

ความสำคัญของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวในระบบสุขภาพ

- ลดอัตราการกลับมานอนโรงพยาบาลซ้ำ (reduce readmission rates) ด้วยการติดตามอาการผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดในชุมชน สามารถแก้ไขปัจจัยเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การกลับเข้าโรงพยาบาลได้อย่างทันท่วงที
- เพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย (improve quality of life) การดูแลผู้ป่วยในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย เช่น บ้าน และชุมชน ช่วยให้ผู้ป่วยมีความสุขและมีศักยภาพในการดำรงชีวิตมากขึ้น
- ลดค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ (reduce healthcare costs) การป้องกันโรคและการจัดการภาวะเรื้อรังที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความจำเป็นในการรักษาในโรงพยาบาลที่มีต้นทุนสูง
- สร้างระบบสุขภาพที่ยั่งยืน (sustainable health-care system) การบูรณาการทรัพยากรทุกระดับและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการดูแลสุขภาพ ช่วยสร้างความยั่งยืนในระบบสุขภาพโดยรวม

บทบาทของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวใน Integrative Continuing Care Beyond Hospital มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและยั่งยืน แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวทำหน้าที่เป็นผู้นำการดูแลแบบองค์รวม เชื่อมโยงการดูแลสุขภาพจากโรงพยาบาลสู่ชุมชน และจากชุมชนกลับสู่โรงพยาบาลอย่างไร้รอยต่อ เพื่อสร้างสังคมที่มีสุขภาพดีอย่างแท้จริงและยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. Bodenheimer T, Pham HH. Primary care: Current problems and proposed solutions. *Health Affairs*. 2010;29;799-805.
2. Shaw T, Hines M, Kielly-Carroll C. Impact of telehealth on healthcare. *Health Information Management Journal*. 2018;47:123-35.
3. Starfield B. Primary care: balancing health needs, services, and technology. New York: Oxford University Press, 1998.